

BYTČIANSKA FILATELIA

INFORMAČNÝ BULLETIN VYDÁVA KLUB FILATELISTOV V BYTČI
PRE ČLENOV A PRIAZNIVCOV

Ročník III.

Číslo 1 / 2013 / 24

SLOVENSKO 1. 1. 1993 - 1. 1. 2013

Vážení filatelisti, priaznivci filatelie, zberatelia,

začína rok významných udalostí, ktoré si na Slovensku v roku 2013 pripomenieme. Udalosti svetské i cirkevné. Všeobecné i domáce. Rok začína od jeho prvého dňa pripomenutím si 20. výročia vzniku Slovenskej republiky.

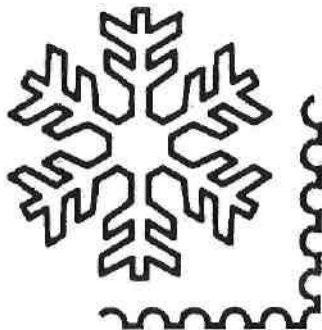
Náš klub filatelistov je v 69. roku svojej existencie a konaním sa hlásime k aktivite filatelistického života. Čo nás organizačne čaká je už medzi členmi klubu filatelistov a Klubu zberateľov v Hliníku nad Váhom známe. Dni filatelie Slovenska budú úlohou náročnou, myslím však, že za prispenia všetkých ich dôstojne zabezpečíme.

Redakčná rada sa snažila, aby ešte v predvianočnom čase vyšlo mimoriadne monotematické číslo bulletinu. Darček pod stromček. Ním sme zavřšili druhý ročník. Chcem ešte raz poďakovať autorke článku a členke delegácie za Slovenskú republiku na 25. kongrese Svetovej poštovej únie pani Ing. Jarmile Brichtovej, riaditeľke odboru poštových služieb Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR.

V tomto čísle ďalšou historickou črtou z počiatkov slovenskej organizovanej filatelie sa dopíňajú dejiny Spolku Album založeného v roku 1895 v Kremnici. Chceme prinášať aktualitu z domácej i zahraničnej tvorby. Napríklad približovať publicistiku i zaujímavosti. Po časopisoch z Nemecka a Portugalska v tomto čísle sú zaradené poznatky zo Srbska a z Chorvátska. Ďakujeme, že do bulletinu prispel ďalší filatelista, pán Ing. Ivan Lužák z Bratislavy.

Pri písaní tohto príhovoru 19.12.2012 nemôžem obísť realitu, že klub nemá dostatok finančných prostriedkov na vydávanie Bytčianskej filatelie ako mesačníka, avšak vynasnažíme sa udržať ak nie mesačnú, tak dvojmesačnú periodicitu v rozsahu čísel podľa aktuálnosti od 8 do 16 strán. Radi privítame akékoľvek originálne príspevky týkajúce sa nášho mesta a okolia.

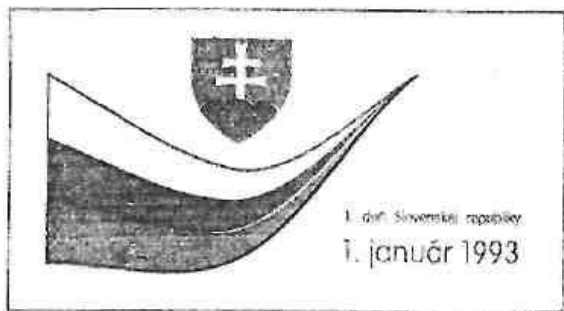
Stanislav Helmeš, predseda KF

Dvadsať rokov samostatného Slovenska

Vznik Československa v roku 1918 ako štátu bol pre Slovákov i Čechov veľkou príležitosťou. Pre Slovákov znamenal ochranu pred maďarizáciou, pre Čechov ochranu pred germanizáciou. Oba národy sa navzájom ovplyvňovali. Slováci však od začiatku odmietali presadzovanie českých politikov, že existuje len jeden národ - československý. Centrálne z ministerstva školstva v Prahe sa zaviedlo, že na slovenských základných školách bol vyučovacím predmetom - jazyk československý, čo bolo nereálne. Pravidlá slovenského pravopisu napriek odmietavému stanovisku Matice slovenskej začali robiť českí jazykovedci. Uvedené by nebolo hodné spomienky nebyť toho, že idea čechoslovakizmu mala negatívny vplyv na základné vzťahy Čechov a Slovákov, na princípe rovného s rovným. Táto idea sa po dlhých rokoch prejavila aj v roku 1992 strašením, že Slováci zahynú, ak sa osamostatnia.

Od 1. januára 1993 Slováci majú svoj štát, Slovenskú republiku. Vzťahy s Českou republikou sú medzištátne, ale spolužitie sa neskončilo. Vzťahy sú nadštandardné. Rozvíja sa to, čo je dobré. Naďalej pretrvávajú priateľstvá medzi jednotlivcami oboch republík. Čo malo životaschopnosť trvá. Prejavuje sa to aj u filatelistov, z ktorých mnohí naďalej odoberajú známky Českej republiky a českí filatelisti známky Slovenskej republiky. Začali vzájomné filatelistické výstavy. Českí filatelisti prichádzajú na Slovenské filatelistické podujatia, ako sú Dni filatelie Slovenska, stretnutia Slovenskej filatelistickej akadémie či Spoločenstva sv. Gabriela. Sú aj členmi slovenských združení. Tak ako bola medzinárodne uznaná Slovenská republika, je uznaný Zväz slovenských filatelistov, ktorý je členom FIP a FEPA. Tak, ako je na predstaviteľoch štátu, aby dokázali republiku racionálne riadiť, platí to aj pre náš zväz. Výbor KF v Bytči a redakčná rada bulletinu Bytčianska filatelia praje, aby sa to jedným i druhým darilo.

Vážení filatelisti, priatelia,

dovoľte, aby v prvom čísle III. ročníka Bytčianskej filatelie som vás pozdravil a nakoľko rok 2013 je aj rokom dvadsiateho výročia Slovenskej republiky, vyjadril som niekoľko mojich poznatkov. Skôr všeobecných.

Rok 1993 začínal prvým dňom roku našej štátnej samostatnosti. Väčšina občanov privítala 1. január 1993 ako medzník v živote národa. Mal som 58 rokov a už z môjho veku je zrejme, že som zažil všetkých prezidentov od vzniku Československej i Slovenskej a napokon Československej federatívnej republiky. Myslím, že viem porovnávať.

V roku 1993 Slováci sa ukázali, že sú, a v súčasnosti ukazujeme akí sme. Sami zodpovední za to čo je, ako sa správame, čo tvoríme.

Eufória po prvom dni samostatnosti v roku 1993 rýchlo upadla. Média, ktoré boli proti samostatnosti Slovenskej republiky a intelektuáli (zoznam ich mien je výpovedný), samostatnosť kritizovali, ironizovali, znevažovali. Mnohí sa dodnes nestotožnili so samostatným štátom, ktorý má vlastný geopolitický priestor, na ktorom by mali budovať národné povedomie a spoločenský rozvoj. Boli sme svedkami toho, ako jednotlivci zneužívali kreslá, boli a sú chamtiví. Uvoľnili sa zákony, bagatelizuje sa morálka. Obyčajný človek to právom považuje za choré. Politikov, ktorí Slovensko rozpredali už vidí väčšina národa ako ľudí s jednou tvárou pre verejnosť a s druhou pre skutky. Žiaľ média, noviny, ktoré o sebe tvrdia, že sú nezávislé na vláde, na politickej strane, nemôžu zaprieť, že sú závislé na zahraničnom vlastníkovi. Ten rozhoduje, kto má byť kritizovaný, ak je proti jeho biznisu a ziskom. Je to účelová manipulácia s pravdou. Výsledkom je, že národ zneistí, uzavrie sa do seba a to je nákazlivé. Premieta sa to aj do záujmových sfér. Členovia záujmovej komunity, spolky, kluby, sú od svojej vrchnosti vyzývaní, aby sa k niečomu vydarili a členstvo mlčí. Nereaguje. Stratilo dôveru. Dáva najavo, že bez vrchnosti sa zaobíde. Organizovanosť sa rozpadá do neorganizovanosti a ak sa niečo udrží, bude to hŕstka. Spájanie zmenilo sa na izolovanosť. Trend prišiel od západných „demokracii elit“. Napádajú sa cirkvi. V mestách so státisícovým obyvateľstvom bohoslužby navštevujú len desiatky veriacich. V Európskom parlamente sa poslanci nudia. V našom stoličky sú takmer prázdne. Iba od robotníka sa vyžaduje maximálny výkon na hranici ľudských možností. Áno, máme samostatnosť, sme v roku 2013 a my si žiaľ môžeme priať len to, aby tento rok 2013 bol aspoň ľudskejší. Aby aj v našom záujmovom spoločenstve sme si mohli povedať : Oplatilo sa zostať vo Zväze slovenských filatelistov, pretože nám okrem výstav niečo dáva. Čo, to by mala povedať vrchnosť. Zatiaľ len prostredníctvom Spravodajcu ZSF vyzýva, ale členstvo mlčí.

Otto Gáťa

(Článok písaný pre Bytčiansku filateliu)
Filatelistická návšteva Chorvátska

„Hrvatska“ pošta vydala 9.5.2012 dve príležitostné známky v emisnom rade Europa. Prvá známka znázorňuje antickú sochu mladého atléta, ktorá dostala meno Apoxyomenos. Túto bronzovú sochu (vysokú 192 cm) našli v mori pri ostrove Vela Orjula v blízkosti ostrova Lošinj v hĺbke 45 m. Vyzdvihli ju v roku 1999. Socha bola zachovaná, ale i tak podrobená procesom odsolovania, reštaurácie a konzervovania. Analýzy materiálu preukázali, že podiel olova v porovnaní s meďou a cínom zodpovedá viac gréckemu ako rímskemu bronzu a jeho vek stanovila metóda s izotopom uhlíka (C 14) v rozpätí rokov 20 pred n. l. až 110 nášho letopočtu. Zobrazený atlét, pravdepodobne boxer, sa zaoberá čistením nástroja strigilis - druh hrebeňa na čistenie tela. Podľa prevažujúceho názoru je toto dielo kópiou gréckeho archetypu z čias Polikteta. Socha bola vystavená v Archeologickom múzeu v Záhrebe, v paláci Medici Riccardi vo Florencii, v Mestskom múzeu v Ljublani a pripravujú sa expozície v parížskom Luouvri a v Getty Múzeum v Los Angeles. Konečnou stanicou tejto antickej cennosti bude adaptovaná budova v malom Lošinj.

Druhá známka emisie je venovaná národnému parku Paklenica, ktorý sa rozprestiera v južnej časti pohoria Velebit nad obcami Starigrad -Paklenica a Seline. Toto územie mimoriadnych prírodných krás, rôznych geologických formácií a bohatej flóry a fauny bolo vyhlásené za národný park v roku 1949. Vody Velikej a Malej Paklenice vytvorili vo vápencovom a dolomitovom podloží mnohé krasové fenomény. Spomedzi 39 jaskýň je najväčšia a kvapľami vyzdobená Manita peč (turisticky sprístupnená) a z 37 priepastí vyniká Vodarica. Samotný názov Paklenica pochádza pravdepodobne z chorvátskeho pakline - živica borovice čiernej, ktorá tu vytvára pôvodné lesy. Fauna je v Paklenici zastúpená viac ako 4 000 rôznymi druhmi. Na potoku Velika Paklenica bolo v prvej polovici 19. storočia postavených 7 vodných mlynov. Svedkom prastarých čias je pevnosť Paklarič. Viac ako 150 ročná tradícia alpinizmu a skalného lezenia stavia Paklanicu na úroveň najznámejších európskych centier týchto športov.

Ing. Ivan Lužák, Bratislava

Prezentácia vo verejnosti

Dostali sa mi do rúk (a nie prvý raz) časopisy, ktoré vydávajú Slováci vo Vojvodine v Srbsku. Sprostredkoval mi ich predseda ZSF pán Miroslav Naříšik. Až ťažko uveriť, ako ten skromný, nepočetný Spolok slovenských filatelistov v Báčskom Petrovci je aktívny. Akoby mal stovky členov. Týždenník Hlas ľudu, Petrovské noviny, mesačník Rovinka, každý rok prostredníctvom členov Spolku, najmä Mgr. Lomnianského prinášajú niekoľko článkov zo života Spolku, o podujatiach, ktoré organizujú, o novinkách srbskej pošty. Spolkové akcie sú ukázkou, že počtom členov neveľký spolok filatelistov dokáže propagovať filateliu a svoju činnosť.

Osobne ma zaujal trojstránkový článok v „magazíne“ Rovinka, v ktorom spolok filatelistov načrel do minulosti. Predstavil históriu, personálne zloženie prvého päťčlenného výkonného výboru v ktorom boli tri ženy ! Aj v dozornom výbore bola žena. Spolok mal „Čestný súd“ o ktorého úlohe som sa bližšie nedočítal, ale zrejme mal svoje opodstatnenie. (Len okrajovo ma napadlo, že aj Zväz slovenských filatelistických spolkov založený v roku 1943 mal Zmierovaciu komisiu, ktorá sa neskladala z funkcionárov, ale z filatelistov - odborníkov, právnikov).

Je sympatické, že záujmová činnosť, akou je filatelia dostáva sa aj prostredníctvom našich rodákov v zahraničí na stránky časopisov. Je potešiteľné, že vo filatelistických výboroch je zastúpenie žien. Len je mi akosi príťažko, že tak tomu bolo aj na Slovensku, ale pre laxnosť alebo iné dôvody bývalej Rady ZSF niektoré ženy stratili záujem.

Keď listujem v časopisoch vychádzajúcich na Slovensku, ako je rok dlhý - o filatelii nič. Ešte pred dvanástimi rokmi bola nielen Komisia ZSF pre zisťovanie histórie filatelie na Slovensku, ale aj Komisia filatelistickej literatúry. Náplň druhej komisie bola širšia v tom, že členovia mali publikovať aj v tlači pre verejnosť. Publikovali. Rada ZSF komisie považovala za zbytočné a v roku 2001 ich zrušila. Dôvod nikdy nebol uvedený.

Snaha je u jednotlivcov. Pri pozeraní regionálnych televízií potešila ma relácia regionálnej TV Nitry 6. 11. 2012 v ktorej o filatelii hovoril predseda ZSF Miroslav Naříšik. Myslím, že predsedovia ZKF mohli by sa informovať a dohodnúť s regionálnymi televíziami o vystúpení filatelistov v televízii aspoň dvakrát v roku. V Žilinskom večerníku bol článok o filatelii s predsedom KF v Bytči pánom Stanislavom Helmešom, ale to je skutočne len lastovička.

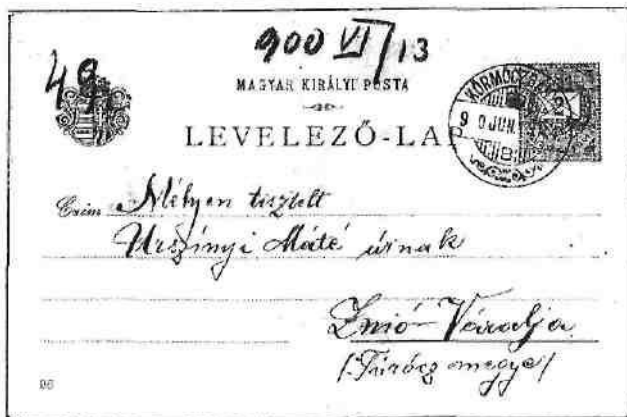
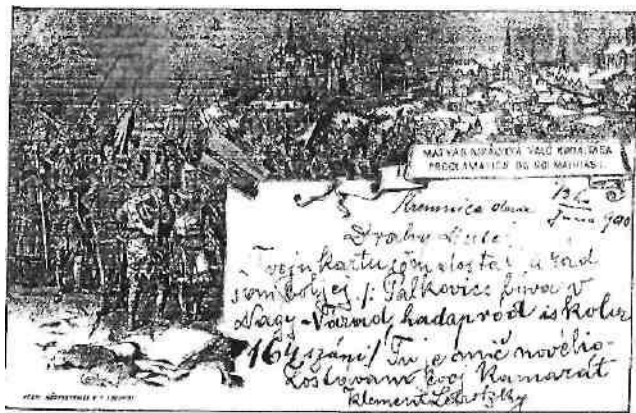
Záverom : Držím palce Spolku filatelistov v Báčskom Petrovci. Sú početne tak na tom, ako náš Klub filatelistov v Bytči, možno o nejakého člena viac, teda skôr nepočetný. Avšak, kde sa chce, tam je aj činnosť.

O. Gáťa

Z archívu FOPOM-S V.

Doplňanie filatelickej histórie

O prvom filatelistickom spolku na Slovensku v Kremnici z roku 1895 vydal ZSF publikáciu v roku 1985 pod názvom Spolok Album, prvá slovenská filatelistická organizácia v Kremnici. Zostavovateľom bol Dr. S. Zrubec, a jednotlivé časti napísali Ing. J. Lehotský, Dr. L. Jasenák a A. Kvas. História dopĺňame obsahom doteraz nepublikovanej celiny.

Pri som výročí organizovanej filatelie na Slovensku v roku 1995 v Mirbachovom paláci som uviedol niekoľko nových údajov (publikovaných v časopise Martinia a v bulletine k XII. Dňom filatelie Slovenska v Bytči). Z korešpondencie členky Spolku Album Drahotíny Križkovej s poštmajsterkou (botanicou) Izabelou Textorisovou v Blatnici pri Martine som zistil, že sa navštevovali u Križkocov v Kremnici aj po výdaji

Drahotíny za Alexandra Kardoša. Textorisová Drahotíne odkladala novo-vydané známky. Údaj je aj v životopise Izabely Textorisovej a vyplýva z korešpondencie s Elenou Maróthy Šoltésovou.

O Matúšovi Ursínym - prvom organizovanom Slovákom v Klube českých filatelistov v Prahe v roku 1910, (životopis napísali MUDr. A. Holéczy a MUDr. L. Ružička v roku 1943, podpredsedovia KSF v Martine) je preukázané, že Matúš Ursíny sa koncom 19. storočia učil za obchodníka v Kremnici, kde prichádzal do styku s rodinami Križkovcov, Lehotských a MUDr. Zechentera - Laskomerského. Do ich domácností donášal objednaný tovar. Priatelil sa s Členmi Spolku Album. Po vyučení v roku 1900 pracoval v Kláštore pod Znievom, ako obchodný pomocník. Priateľstvo s členmi Spolku Album pretrvávalo naďalej.

V archíve FIPOM-S sa nachádza miléniová celina (1896) s uvedeným (reprodukovaným) obsahom K. Lehotského. Kto bol Klement Lehotský ?

Klement Lehotský bol prvý predseda Spolku Album. Členom bol do roku 1900. (Zo spolku vystúpil pre isté nezhody, teda nič nové aj pre súčasnosť). Klement Lehotský si dopisoval s Matúšom Ursínym. Kým Klement Lehotský s filateliou pravdepodobne skončil, pretože po roku 1910 už sa o zbieraní známok nezmieňoval, Matúš Ursíny zostal záľube verný a prejavil sa vo viacerých aktivitách. V roku 1919 stal sa prvým slovenským znalcom na pretlač Šrobárovho (Žilinského) vydania, prvým slovenským vystavovateľom a prvým porotcom Slovákom v roku 1922 na výstave v Hradci Králové. V roku 1923 sa pokúsil založiť Zväz slovenských filatelistických spolkov výzvou v Národných novinách, čo sa mu nepodarilo.

O prvej predsedníčke Spolku Album a vôbec prvej filatelickej funkcionárke na Slovensku sme už písali v súvislosti s Klubom filatelistov v Bytči. Pochádzala zo Súľova - Katarína Križanová. V roku 1898 sa vydala za Pavla Krížku a po štvorročnom manželstve zomrela vo veku 27 rokov. (Nakoľko predmetný príspevok z histórie slovenskej organizovanej filatelie by zrejme v Spravodajcovi ŽSF nemal uplatnenie, uverejňujeme).

Otto Gáťa

